

Госпожо вицепрезидент Rima Sleiman, скъпи Сулейман Башир Диагн, скъпи приятели, скъпа Мари

За мен е чест да получа тази първа в живота ми титла Доктор Хонорис кауза. Първите неща винаги имат специална стая в паметта ни. Още по-голяма е радостта ми, че идва от Националния институт за източни езици и култури. Идвам съм тук и винаги съм си представял такива места като пчелен кошер, в който жужат пчелите на всички езици. Благодаря ви за това това световно жужене на езиците.

Благодаря специално на Мари Врина-Николов, преводачка и приятел, за това, че се довери на моите истории още преди да се познаваме, за начина, по който моите истории говорят на френски, и за толкова други неща, за които ще стане дума след малко пак. Искам да благодаря също така на майка ми и баща ми, които винаги са плевели вечните ягодови поля на детството, дори сега когато вече ги няма. Благодаря на Рая, че я има, и на Биляна, която чете и редактира всичките ми книги. Благодаря на френските си издатели през годините – Фебюс, Интервал и сега Галимар. Благодаря на всеки, който е тук.

Нашите любими градове и държави са направени, поне за мен е така, от любимите ни книги. Искам да кажа, че писателите и поетите са техните истински архитекти. Посетих Париж за първи път през 2000 година, но вече я бях съчинил в себе си от Парижката Света Богородица на Юго; от Тримата мускетари; от Рембо, Бодлер и Верлен; по-късно от Гийом Аполинер (търсил съм моста Мирабо, „под който минава Сена и любовта“), много обичам този поет; от Жак Превер, любим в студентските ми години („в парк Монсури, сред Париж, сред Париж на Земята, която е всъщност звезда“); после Бретон, Борис Виан, Ромен Гари; кръгът Улипо; Перек, с онази малка книжка „Помня“ и изреждането на нещата от всекидневието, беше истинско откровение за мен. Помня (ето как се влияя) също как открихме Пол Елюар в първи курс на Университета. Нашият професор по литературна теория громеше запалено сюрреализма, цитирайки неговия стих „Земята е синя като портокал“ и колко той бил упадъчен и безсмислен. А ние веднага си го записахме и тръгнахме да търсим Елюар. Така, през негативното и през отрицанието учехме.

Казвайки това, си давам сметка колко моето писане е повлияно от френската литература, разбира се и от френското изкуство като цяло. През вас благодаря за това, което съм получил.

Дами и господа,

Франция е страната, която прие неочаквано възторжено първия ми роман „Естествен роман“. Беше преди 24 години, бях абсолютно неизвестно име за френската, пък и за която и да е чужда публика. Най-хубавите отзиви получих тъкмо от френската преса. Помня, че Ливрес Хебдо излезе с голяма рецензия със заглавие „Българинът – на мода“. Беше забавно, имаше и голяма чернобяла снимка на която съм в профил с цигара, като в стар френски филм (българин без цигара може ли). Другото забавно нещо беше как част от френските рецензии слагаха романа ми в редиците на една френско-европейска традиция по линията Перек – Кундера. Можете да си представите колко бях окрилен. И никога няма да забравя отзива по-късно за Физика на тъгата, написан от един голям френски философ – Жан-Люк Нанси. В неговата колонка в Либерасион той написа най-човешката, топла и възторжена рецензия не просто за „Физика на тъгата“, не, това беше предсказание, че нещо много хубаво, ново и различно се задава откъм българската литература и скоро ще усетим неговият полъх. Аз мисля, че той ще се окаже прав, предвид всички нови автори, които сега се превеждат на френски.

И тук, не мога повече да отлагам, искам да благодаря на един човек, който има най-голяма заслуга сега да стоя пред вас – моята приятелка и преводачка Мари Врина-Николов. Това е човекът, който преди да се познаваме прочете „Естествен роман“, преведе го целия, струва ми се, без да има издателство, без никаква сигурност, просто заради книгата. Това е от най-хубавите срещи в живота ми. Събра ни една книга, събра ни езикът и литературата. И вече четвърт век имам щастието да общуваме с Мари и да сме приятели. Благодаря, Мари! Ти си превеждала Иван Вазов, Вера Мутафчиева, Йордан Радичков, Виктор Пасков, Теодора Димова, Алек Попов и още, и още – цяла една литература. Ти си един от първите хора и първите преводачи, на които пращам всеки мой ръкопис. И никога не съм ти казвал, чакам с такова вълнение и малко страх твоите думи всеки път, защото имаш невероятен усет за дълбините и музиката на текста, за историите и идеите вътре в една книга.

Дами и господа, приятели,

С годините все повече се убеждавам в нещо, което интуитивно съм налучквал в младостта си. А то е, че нашите текстове са винаги лични. Дори когато пишем за минотаври, мухи или за теория на превода. Те винаги извираат от един много личен извор, който включва тялото и езика, нашето минало, страховете, следобеди, мълчания, епифанията на преживяно, чуто и прочетено. Онова, което сме прочели и чули, също е част от преживяното. От тази точка разказваме и пишем. Персоналното винаги е универсално, то отива отвъд дихотомията локално или глобално. Вярвал съм и продължавам да вярвам, че нашият разказ и самата литература създава емпатия. Докато разказваш една история и докато слушаш една история, се случва особена метаморфоза. Абстрактното става конкретно и топло. Човекът придобива плът и лице. Става триизмерен, жив, с родители и деца, усеща болка и ти можеш да усетиш също тази болка. Не можеш да унижиш, обидиш или убиеш човек или живо същество, чиято история си чул.

Тук добавям, че всичко има своята история. Всичко, което усеща болка, е живо. И затова тази ключова фраза „Аз сме“ от „Физика на тъгата“ включва всичко около нас, всички връзки – с мухата, облака, гинко билобата, есенния минзухар и черешата, минотавъра и човека, който седи сам в един следобед. Аз сме всичко това.

Не можем дори да прочетем истински една книга, ако не изпитваме емпатия към нейните герои. Ако не си кажем: ето ме тук, същата самота съм изпитвал в един късен следобед. Още по-малко можем да разкажем история или да напишем книга без усещането, че във всяко изречение, във всеки от героите си вложил част от себе си. Още повече това важи за човека, който превежда нашия текст – там се иска емпатия на втора степен. Веднъж за езика, от който превеждаш, за цялото това емоционално дълбоко знание и съпреживяване на този уж чужд език. И втори път – емпатия на родния ти език, на който предаваш текста.

Това е голямата сила на разказването и литературата. Те държат жива цялата екосистема на човешкото. Затова в дни, тревожни като днешните, в дни на взаимни виртуални и реални убийства, на фалшиви истини и пропаганда, литературата ще става все по-важна. Защото е истински антидот на пропагандата.

Ще го кажа съвсем директно – разказването на истории, писането на книги и превеждането на книги е част от спасяването на света. Защото спасява човека в нас. И оттам спасява самия живот.

Cérémonie
de remise des insignes du
Doctorat Honoris Causa

Discours en bulgare de
Guéorgui Gospodinov
Écrivain, poète et dramaturge

Le lundi 30 mars 2026 à l'Inalco

Дами и господа,

В началото нарекох пчелен кошер на езиците мястото, в което се намираме сега. Позволете ми да завърша с тази граматически неправилна, но струва ми се смислово вярна фраза „Аз сме“ така, както тя жужи на различни езици, на които романът е преведен: немски, испански, италиански, арабски, английски, турски, полски, холандски, румънски, китайски, латвийски, украински, френски и български.

Ich sind (немски) Yo somos (испански)
Io siamo (италиански) Ben variz (турски) We am (английски)
Ja jestesmy (полски) Ik zijm (холандски) Eu suntem (румънски)
Es esam (латвийски) Я існуємо (украински) "我即我们"我- Уо 即- дзи 我
们]- Уомън китайски
أنا نحن، ونحن أنا ана нахну уа нахну ана - арабски

Je sommes nous (френски)

Аз сме